

На нашу думку, явище мовної інтерференції на лексичному рівні носить позитивний характер, якщо семантика в обох мовах збігається. Наприклад, дієслова *to dancer* (англ.) і *danser* (фр.) абсолютно однакові і означають – «танцювати». Різниця полягає лише в одній фонемі: *c – s*.

Таким чином, основним принципом подолання лексичної інтерференції має бути контрастивний підхід, що передбачає пошук відмінностей та подібностей між англійською та французькими мовами, акцентуацію спільних мовних явищ та різниці між ними.

Література

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.

РОЛЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ШКОЛИ У ВИЗНАЧЕННІ ДЕФІНІЦІЇ ТЕРМІНА

Шеремета Л. П.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови
Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України
м. Тернопіль, Україна*

Наукова термінологія у будь-якій галузі відіграє важливу роль, оскільки відображає певні поняття в системі найменувань, що застосовуються в конкретній науці. Особливе її значення для медичної науки, багатогранність якої породжує велику кількість знань і вимагає професійного оволодіння мовою відповідної спеціальності – сукупністю мовних засобів, які використовуються для досягнення порозуміння у професійно обмеженій сфері спілкування.

Сучасна медицина послуговується належним чином організованою професійно орієнтованою мовою, основу якої становить спеціальна лексика. Слушною є думка, що «у наш час український лікар у лексиці використовує медичні терміни традиційно українські, терміни-інтернаціоналізми грецького та латинського походжень, треміни-західноєвропейські, що з'явилися з виникненням нових напрямків і галузей науки ..., а також латинські терміни, що лягли в основу Міжнародної номенклатури і переважно не мають відповідників у рідних мовах» [5, с. 19].

Довгий час в лінгвістиці визначення поняття «термін» трактувалось по-різному, хоча і до сьогодні воно не має єдиного означення. У своєму розвитку поняття «термін» визначалось як:

- «слово, яке є назвою чітко означеного поняття» [10];

– «слово, яке позначає чітко означене філософське, наукове, технічне і т. п. поняття» [12];

– «слово або словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т. п.) мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [1, с. 95–96];

– «слово або словосполучення, що виражає спеціальне поняття якоїсь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо» [11];

– «спеціально культивоване слово, придумане штучно або ж узятє з природної мови» [8, с. 74].

У цих визначеннях не враховано, по-перше, що поняття «термін» походить від грецького *τέρμα* – «кінець, межа», а не від латинського *terminus* – «межа»; по-друге, уточнення «спеціальне» є не зовсім коректним, тому що терміни класифікують як загальнонавчові, загальнонаукові, міжгалузеві та жаргонні.

Наприкінці ХХ століття з'явилося чимало авторських визначень поняття «термін». До них належать, ті, що характеризують термін як:

– «слово чи словесний комплекс, який співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки) і вступає у системні відношення з іншими словами та словесними комплексами, утворюючи разом з ними в кожному окремому випадку й у певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю й експресивною нейтральністю» [3, с. 21];

– «термін є основною одиницею термінологічної системи – чим і зумовлюється його структура та специфічність ознак, що відрізняє цю системну одиницю від інших» [4, 3];

– «слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва» [6, с. 191];

– «мовний знак, який виражає спеціальне наукове поняття і відображає місце цього поняття у відповідній системі наукових понять, системі знань. Наукова термінологія являє собою систему термінів, за якою завжди стоїть система понять, котра реалізується в його означенні. Саме системність і поняттєвість відрізняють термін від нетерміна і надають спеціальній лексиці статус наукової термінології» [9, с. 37];

– «одиницю історично сформованої термінологічної системи, що виражає поняття та його місце серед інших понять, позначається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних між собою єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови і підпорядковується всім її законам. Термін уживається для точного визначення поняття у певній галузі знань» [6, с. 72];

– «основу одиницю науки, спеціальних галузей знань і сфер діяльності людини, яка називає процеси та об'єкти й одночасно слугує засобом пізнання навколишнього світу» [52, с. 4];

– «слово або словосполучення, що позначає поняття певної галузі науки, техніки, мистецтва, основними ознаками якого є системність, відповідність позначуваному поняттю, наявність дефініції, тенденція до однозначності в межах свого термінологічного поля, тобто термінології певної галузі знань, стислість, стилістична нейтральність, точність, висока інформативність» [7, с. 21];

– «створене, запозичене або взяте із загальнонародної мови слово чи словосполучення, яке виражає поняття науки, спеціальних галузей знань і діяльності людини, покликане номінувати об'єкти і процеси й одночасно слугувати засобом пізнання навколишнього світу, має чіткі семантичні межі і входить у термінологічну систему» [52, с. 173];

Представники французької термінологічної школи Д. Бураго та А. Кондаміне виділяють «логіко-лінгвістичну сутність терміна та його здатність виражати поняття» [13, с. 15]; при цьому термін постає як елемент терміносистеми, яка є мовним вираженням системи понять певної сфери знань.

Ці означення можна вважати найвдалішими серед тих, які нині відомі лінгвістиці.

Література

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская энциклопедия, 1966. 607 с.
2. Ивина Л. В. Лингво-когнитивные основы анализа отраслевых терминосистем. Москва : Академический проект, 2003. 304 с.
3. Квітко І. С. Термін у науковому документі. Львів : Вища школа, 1976. 125 с.
4. Нікітіна Ф. О. Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології : [навч. посібник]. Київ : Вища школа, 1978. 32 с.
5. Пиріг Л. А. Українська мова і термінологія як засіб спілкування українського лікаря. Актуальні проблеми медичної термінології. Львів, 1993. С. 19.
6. Пономарів О. В. Культура слова: Мовностилістичні поради : [навч. посібник]. Київ : Либідь, 2001. 240 с.
7. Симоненко Л. Лінгвістичні проблеми унормування наукової термінології. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*. Київ : КНЕУ, 2007. Вип. VII. С. 21–25.
8. Суперанская А. В. Терминология и номенклатура. *Проблематика определений терминов в словарях разных типов: сб. ст.* Ленинград : Наука, 1976. С. 73-83.
9. Табанакова В. Д. Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях: дисс. на соискание науч. степени д-ра филол. наук: спец. 10.02.21 «Структурная, прикладная и математическая лингвистика». Тюменск. гос. ун-т. Тюмень, 2001. 288 с.

10. Толковый словарь русского языка. Москва : Гос. Изд-во иностранных и национальных словарей, 1940. Т. IV. 1501 с.
11. Українська радянська енциклопедія. Київ : Гол. ред. УРЕ, 1959-1965. Т. 1–17.
12. Энциклопедический словарь. Москва : Гос. науч. Изд-во «Большая советская энциклопедия», 1955. Т. 3. 744 с.
13. Bourigault D. Terminology & Artificial Intelligence. Toulouse : Universite de Toulouse, 1993. 134 p.

МОВНІ ПОРТРЕТИ У ПОВІСТЯХ ВАСИЛЯ СЛАПЧУКА

Штонь О. П.

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української мови та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Мова сучасної української прози привертає увагу дослідників своєю різновимірністю. Вона може бути високою, патетичною, поетизованою і низькою (навіть нецензурною), із просторіччям, суржи́ком та жаргонізмами. Індивідуальна ж естетика слова, звичайно, набуває різних мовно-виражальних форм в ідіостилі. Цікавим із цього погляду видається наукове опрацювання таких форм у доробку сучасного українського письменника Василя Слапчука, зокрема особливостей мовних портретів у його творах.

Студіюючи поезію і прозу митця, літературознавці відзначають, що вона вирізняється алюзійністю, делікатною іронією, парадоксальністю, психологізмом, афористичністю і виразним метафоризмом. Мовні засоби вираження суб'єктивно-оцінної іронічної модальності у прозі Василя Слапчука та особливості порівнянь в авторській мовній картині світу описано у наших публікаціях [4; 5]. Проте мовні портрети у творах автора ще не були предметом мовознавчих студій. Це й зумовлює **актуальність** теми наукової розвідки, **мета якої** – виявити типи мовних портретів у повістях Василя Слапчука й описати їх особливості. Джерельною базою слугували повісті «Клітка для неба» та «Жінка зі снігу».

Портрет персонажа в художньому творі є одночасно засобом образної конкретизації та індивідуалізації зображуваних характерів, засобом розкриття характеру та почуттєвої сфери людини, а також засобом виявлення авторського ставлення до описуваного.